

Waar is Sebastiaan gebleven? Over fictie en non-fictie in het lees- en zaakvakkenonderwijs.

1 januari 1996

Auteur: Piet Mooren

Volume: 27

Nummer: 1

Pagina's: 34-44

Documenten

- [moer_jrg27_005.pdf](#)

piet mooren den op deze vragen voldeden niet aan de verwachtingen van de onderzoekers het allereerst kwamen sommige geenqueterden in een opsomming van gebeurtenissen die zij zich al waar is sebastiaan gebleven dan niet in de oorspronkelijke volgorde wel zo n beetje konden herinneren er werd geschoten er werd overfictie en non fictie in het gezoend er werd in twee auto s ontzettend hard achter elkaar aan gereden er werd van een heel hoog lees en zaakvakkenonderwijs gebouw naar beneden gevallen dat soort dingen in die perceptie werd echter geen begin van samenhang opgemerkt of zelfs maar bevroed tussen de evenementen blokker 1989 p 24 opmerkelijk was verder dat er aan details zo dat was de mississippi en waarom uitge veel belang werd gehecht in de navertelling en rekend de mississippi dat de papoea s geen onderscheid maakten het stond in een boek zei ik tussen de non fictie van journaal en docu dan is het goed zei hij mentale en de fictie van reclame en film per sonen en gebeurtenissen uit het gehele bios op scholen wordt nog vaak een strikt onderscheid coopprogramma werden met elkaar verbonden gemaakt tussenfictie en non fictie bij leesonderwijs den worden vooral fictionele teksten gelezen terwijl bij voor de papoea s was fictie en non fictie dus zaakvakken voornamelijk non fictie aanbod komt een pot nat maar zij waren dan ook onbeelden onderscheid dat belemmerend kan werken als bekend met het medium film of televisie op welke leerlingen willen laten ervaren hoe leuk en zin hetzelfde moment waarop het onderzoek vol lezen kan zij n plaatsvonden waren er in nederland al 100 000 piet mooren laat in zijn bijdrage zien hoe behalve televisies verspreid toch constateert blokker het gebruik van fictionele ook non fictionele teksten dat zijn eigen kinderen ook papoeagedrag de leesvaardigheid van kinderen en hun plezier in vertoonden na een avondje televisie kijken het lezen bevordert zoals in het voorbeeld van robert televisie aanbod toen en nu is voor een beginnening hij bespreekt de methode wie dit leest waarin natuurlijk even confuus en diffuus als een bioscoopverreweg de meeste teksten fictio

n eel zijn komt een vertoning je ziet ongelukken rampen en schietpartijen jongen als Robert dan wel geïnteresseerd aan zijn trekken tijdens die waargebeurde schijnende zijn en ongeluk in het laatste deel van zijn bijdrage gaat piet mouken rampen en schietpartijen waarvan aangenomen ren in op het gebruik van boeken bij zaakvakken in moet worden dat ze zijn verzonden p 25 de methode het ei van Columbus geardeerd een ander medium waarbij kinderen met dit met voorbeelden beschrijft hij de deelen methoden voor onderscheid te maken krijgen is de krant er is aardrijkskunde en natuuronderwijs het feitelijke nieuws maar ook commentaren columns soms strips soms verhalen en reclame in allerlei soorten Jan Blokker noemde ons ooit eens allemaal in Blokker is geïntrigeerd door de manier meer of mindere mate papoeas dit was naar waarop jong en oud het voor elkaar krijgen aanleiding van het lezen van papoeas en film om in die ontzettende chaos van indrukken beel een boekje uit de jaren vijftig dat bericht over den en signalen geschreven en getekende gefotografeerd het gedrag van papoeas tijdens een bezoek feerde en gefilmde boodschappen keuzes te maken aan de bioscoop in die bioscoop zagen zij het zekere analyses te verzinnen of te ondernemen polygoon filmjournaal daarna een document samenhangen te ontwaren of juist niet zoals die taire over een educatief onderwerp reclame papoeas en vervolgens de hoofdfilm na het bezoek hij noemt dat een voorwaarde om uiteindelijk werden de papoeas enige vragen over de lijk redelijk te kunnen mee functioneren in de eigenlijke hoofdfilm gesteld als waar ging het beschaafde samenleving of wat wij daarvoor eigenlijk over wie is de held wie is de bij onderlinge afspraak plegen aan te zien schurk en krijgen ze elkaar de antwoorde p 27 34 moer 1996 lees en leefkinderen haar wereld achter te laten ook wil ze ontroerd worden door een versjesboek een span het cognitief kunnen onderscheiden tussen nendboek of een zielig boek ze verlangt dus fictie en non fictie is een belangrijke vaardigheid zowel voedsel voor het hart als voedsel voor h e id om met informatiemiddelen als televisie het hoofd een wiewee twa- waarboek en krant om te kunnen gaan maar wat vinden kinderen er zelf van een verlanglijstje zoals Annie Schmidt zei eens dat er leefkinderen en dat van deesje kan daar een aardig idee van leeskinderen zijn de esje is daarvan een com geven het verlanglijstje is te vinden in deesje binatie die leefkinderen die vaak een broertje van jouke van l eeuwen pio of een zusje dood hebben aan het lezen moet je niet al te veel lastig vallen met vragen over wat ze van lees materiaal vinden maar er zijn i va ook leefkinderen die veel moeite hebben met het verwerven van een vlotte leesvaardigheid zulke kinderen hebben behalve op leestech nische hulp ook recht op stimulerende adviezen in wat ze voor hun plezier of voor hun hobby zoal kunnen lezen daarmee kunnen p o ze immers hun specifieke kennis van de wereld inzetten om hun leesvaardigheid te vergroten voorkennis en context zijn immers bepalend voor succesvol lezen genres verhaalstructuren en teksten soorten horen daarbij kinderen die weinig interesse in lezen hebben en bovendien ook nog eens slechte leesprestaties neerzetting dreigen terecht te komen in de vicieuze cirkel die bamb erg er als volgt weergaf vele kinderen lezen geen boeken omdat ze niet goed kunnen lezen en ze kunnen niet goed lezen omdat ze geen boeken kunnen lezen geciteerd in binder 1 970 p 24 wan neer je zulke kinderen toch vooruit wilt helpen doe je er goed aan te letten op wat hun l y l l

hobby s zijn die kinde ren lop en immers de kans om in het opzicht zoals blokker d a t he e ft beschreven pa poe a s te blijven maar wat voor kansen bi edt h e t o nderwijs afbeelding i verla nglij s tje van d eesj e op dit punt ik wil wat dit betreft even de inmiddels al oude noties longitudinaliteit en dit lij s tje laat heel aardig zien waar de onder latitudinaliteit in her i nnering roep en longi wijze r samen met de andere opvoeders een tudinaliteit staat voor de doorgaande lijn in broertje zus- je of poes is zijn pakkie an niet het onderwij s va n z eg de ee rste no ti e niet eve nmin als doorgaan s een huisje in de tuin of echt ge b e urd tot ee n kriti s che eval- uatie van een onderwa terkijkbril zoal voor heeft te de verm e end e objectiviteit in e e n kranten zorgen haar verlangen na a r een wieweet bericht latitudinaliteit is wel omschreven als watwaarboek over het heelal en zo ro e pt de elk vak is ook on- derwijs nederlands toen vraag op of het onderwijs wel voldoende kan overigens nog aangeduid als moedertaalon sen biedt aan dit soort nieuwsgierigheid van der- wijs voor h e t onderwerp van dit verhaal kinderen zou latitudinaliteit bijvoorbeeld vertaald kun het dingenschrift en de superstift vertegen nen worden als in het lee sonderwijs moet woordigen het elementaire verlangen van ook aandacht zijn voor de non fictie van de d e esje om zelf sporen van geletterdheid in wereld en de geschiedenis dat gebeurt voo r 1996 t moer 35 een de el al in het zaakvakkenon- derwij s zou en leeskinderen een extra dimensie aan die ook w e l e ens aandacht b e steed mogen worden werkelijkheid gegeven relativering verdie aan de bosat- las van de kinderliteratuur de ping aanvulling indruk i s dat kinderen via de lee sles vooral vooral met de non fictie wordt er tegemoet fictie krijgen aangeboden en dat non fictie gekomen aan de specifieke interesses van kin vooral aanwezig is in het za akvakk enonder deren en wordt de kennis van nog meer wij s om er achter te kom e n wa t er me t non ankermomenten voorzien tegelijkertijd komt fic- ti e in het leesond erwijs en me t fi c ti e in het er via de loopplank van de non fic- tie ook fic zaakvakkenonderwij s gedaan kan worden en tie aan en worden kin- deren bekend gemaakt hoe de verhouding fictie non fictie ligt met een joke van leeuwen wim hofman of word en hierna een methode voo r voortg ez e t een willem witmink met de smaakmakers l ezen en e en methode voor w e re ldorien- tatie kortom van de kinderliteratuur aan de hand van enk el e thema s b esproken dit zijn respectievelijk wi e dit lees t e n het e i van interesses van kinderen zowel bij columbus de leesles als bij de zaakvakken is het van be lang om tegemoet te ko- men aa n interesses en lees en zaakvakkenonderwij s voorkeuren van kinderen om ieder kind bij de l es te kunnen houden e n dat kan via een h e t bovenstaande dwingt tot e en inte g ratie breed aanbod va n fi c tie en non fic ti e van fic tie en non fi ctie zowel in he t lee s on vooral bij kinde ren die achterblijven met derwijs als het za a kvakke nonderwijs e e n aan l ezen is behalve voor d e te chnische tekortko tal overwegingen spelen hierbij e en rol mingen ook aandacht voor de leesinteresse gewenst zoal s in het volgend voorbeeld leesvaardigheid in het alge- mee n enige jaren g e leden kreeg ik van een school kinderen als d eesj e moet en zowel een wereld de vraag of robert al dan ni e t moest blijven van woorden l e ren beh e ers e n als ee n wereld zitte n hij zat in groep 6 en uit zijn dossier van kaarten diagramm e n s chema s grafieken bleek dat al vaker achterstand was ge c onsta en tabellen voor b eide werelden is leesvaar teerd bij mij las hij in een min-

uut 39 woor dighe id van belang het is daarom een goede den waa rvan 2 fout
vergel e ken m e t leeftijdge zaak h e t a anl e re n van l ee s vaardigheid te c om
nootje s was hij zo n twee j a ar ac hte r om te bin e re n met ande re vakken a ls
reke ne n wi s weten te kom e n hoe hij met lezen presteerde kund e en aardrijk-
skunde in de lee s le s zou er v ergeleken met zijn klasgenoten heb ik de daarom
ook van de domeinen v a n a nd ere vak hele klas de cito toets begripend lezen
ken g e bruik gemaakt mo e ten worden deesje afgenomen robert bleek opnieuw
hekke slui wil immers niet a ll e en een spannend bo e k of te r hij maakt e z t van
d e 25 vragen goed een versjesboek ma a r ook een wi ewee twat twe ederde van
de reproducere nde vra g en en waarboek over het heelal en zo voor zo n een-
derde va n zowel de concluderende al s de boek zal ze bij d e afdeling informatieve
boe samenvattende vragen bij zo n leesvaardig ken bij het onderwerp ster-
renkunde te rade heidsniveau was de kans natuurlijk groot dat moeten gaan haar
intere s se voor een were ld robert van het l e zen in de vrije tijd niet z n orient e
rend onderwe rp gee ft haar een extra speciale hobby zou maken toch wild e ik m
e t kaps tok voor h et lez e n name daar graag wat meer van weten op de leesatti-
tudeschaal las van aarnout le e sbevoorlerin g in het algeme e n se bleek hij tot de
tien procent te horen die leesbevordering is een belangrijk doel op de het minst
van lezen houdt gevraagd naar wat basisschool dat kan zowel via de leesles als via
hij graag in z n vrije tijd deed noemde hij tv het zaakvakkenonderwijs de zaak-
vakken bie kijken en sport e n heel leuk lezen leuk kon den zoals gezegd een pri-
ma kapstok om kin knutselen hem maar matig boeien en noemde deren met fictie
en non fictie te confronteren hij luisteren naar muziek ronduit ve rvelend met de
onderwerpen uit de zaakvakken wordt robert had meer dan 15 stripboeken tussen
de werkelijkheid verkend met de fictie en de s en 15 gewone boeken was lid van
de non fictie wordt er voor deesje en alle leef bibliotheek ging daar eens per
maand naar to e 36 moer 1996 1 e n las minder dan een boek per week geen ik
een jongen tegen met ee n vrouw die me gre tige lezer kortom maar nou toch ook
weer aanke ken alsof ze mij he el goed k enden waar geen kind dat met geen stok
aan het boek te kend e ik hen toch van vroeg ik me af totdat krijgen is me nog net
op tijd voor een praatje inviel dat maar wat las hij graag welk soort boeken het
robert en zijn moeder waren wie had had zijn voorkeur daarover bood de ins ook
kunne n v e rwac hten dat robert die vol weinig inzicht wel inzic ht gaven de vra-
gen ge n s de i ns tot de ti e n procent kinderen lijstjes van manja heerze die nag-
ing of er een behoord e die het mins t va n lezen houdt naar verband bestond
tussen le esvaardigh e id en de s chouwburg zou komen om d e kinder voorkeur
voor fictie dan wel non ficti e en of boekenwe ek te vieren kinderen met leesproble-
men relatie f vaker dan go e d e lez e r s non ficti e boek e n kozen die aan in-
spelen op specifiek e voorkeuren zou al s s loten bij hun int e res ses en hobby s
robert s tanda ard voor onde rwij s o p ma a t mogen gel vond het be langrijk dat
een b o ek niet te dik i s de n maar ho e kom je daar a c hter via s pr e ek en dat j e
er iets va n leert en belangrijk was het be urten e n proj e cten bijvoorbeeld via
een voor hem dat er plaatjes in staan hij had een opstel een gesprekje m e t robert
of via het uitg esproke n voorkeur voor non fictie zo als verlan glijstje van de esje
daa ruit kan dan blij me t name blee k uit zijn voork e ur voor niet ke n dat het

kind er e n ni e t alleen te doen is om b esta a nde tit el s ontluik e nd e gel e tt erdh eid sec ma ar o o k o m robert koos zeven informa tieve e n dri e v er ontluik- end historisc h geografi s ch of biolo halende bo e ken op basis van a lle zonet gi sc h be s ef g enoemde geg evens he b ik ouders en klasse een combinatie van kind erlite ratuur me t docent geadviseerd om rob e rt een paar aardrijkskunde kan bijvoorbeeld blijktens maanden l a ng extra aa nda c ht bij h e t l e z e n op onde rzo ek van ann e mari e helms positie f bij school en thuis te g even in de kla s kwam d a t dra gen tot e en verbet e rin g van de kaartvaar vooral ne er op meer training va n de le estech digheid he lms 1 995 van een experime nt e le niek en van het le esb egrip thuis op het lez en groep en ee n controlegro e p he eft helm s de van non fi cti e uit de wereld op z ak serie en kaartvaardigheid gemeten op twee momenten uit zoekli cht titels die aansloten op zijn namelijk voor en na he t werken m e t j eu g d interes se aan he t eind va n he t jaar zou ik literatuur door de experim e ntele g roep zij robert en zijn kl as opnieuw to e tse n om t e koo s voor dri e aspe c ten van h e t kaartlezen te zien of zitten blijven vermed e n kon worde n weten leerkracht en ouders committ eerden zi c h aan he t a a ngeve n van de b e t ekeni s van kaarts ym de voorge st elde aanpak zelfs moe s t ik vade r bolen met behulp van een legenda ervan we e rhoude n om me t een de hele het b epale n van de ri chting op de kaart wereld op zak serie voor robert t e gaan het re- lati ef lokaliseren kopen zo n leesberg ineens zou imm e r s ave fragmente n uit kinderliteratuur vormd e n rechts uit kunnen pakke n het lee k verstandi haar int erventie programma ze koos uit het ger robert z elf als loon voor z n inspannin werk van wim hofman joke van leeuwen gen om de wee k bijvoorb eeld een deeltje uit arnold lobel het s chrijversco llectief en jos die s erie uit te lat e n gaan zoeke n van he s t op grond van de resultaten conclu bij het herh a lings onderzoek had robert all e d ee rt zij dat de kaartvaa rdigheid van basis reprodu c erende vragen goed bea ntwoord e n s choollLeerling en inde rdaad verbeterd kan was hij er 1 8 schaalpunten op vooruitgegaan worden door het l e z e n e n verwerken van vol- gens het cito ruim bov en de grens van fragmente n uit de jeugdliteratuur die b e trek toevalseffecten zittenblijven was van de baan kin g h e bben op aspecten van de kaartvaardig al moest het leze n natuurlijk wel een punt heid helms 2995 p 1 54 blijven van zorg en aanda cht en op school hoorde ik zo nu en dan dat het goed bleef de mooi s te integratie van boeken en zaakvak gaan ken stelde wim hofinan zelf voor een bos zo n half jaar later tijdens het kinderboe atlas van de kinderlitera- tuur hie rvoor draagt kenweekfeest in de stadsschouwburg kwam hij fragment en en kaarten aan van edwar d 1996 1 moer 37 lear lewis carro ll stevenson en robin- son m e be d met op h e t plafond de kaart van dromen crusoe tot roald dahl in die atlas moeten land alle soorten kaarten en onderwerpen opgeno men worden die zoal in de kinderliteratuur wie dit leest voorkomen er moet dus een kaart van de wereld in want in kinderboeken reist men wie dit leest is een leesmethode voor het basis nogal e ens door de wereld of om de wereld of onderwijs die werd sa- mengesteld door cor men trekt de wijde wereld in hofman 1995 aarnoutse en jos van de wouw het eerste p 1 59 ook moeten er blanco kaarten kaar deel versch een in r99o de methode is bestemd ten van eilanden en weerkaart en in en daarbij voor groep 4 tot en met 8 en bevat vijf onder nog de bossen vanwege de enge

bossen uit delen technisch lezen begrijpend lezen infor sprookjes luilekke rland de cho c oladerivieren matie verwerven en leesbevordering en deze uit roald dahls sjaki e en de ch oco ladefabriek en vormen weer de basis voor vrij lezen een sterrenkaart de opzet van de methode is voor a lle groe d e bos atlas van de kinderliteratuur zal naas t p en identiek er zijn steeds tien eenheden of zeekaarte n met of zonde r ijsel ijk spitse ijsbergen of thema s waarbinnen de vijf deelaspecten van zeerove rseilande n naas t ontdekkings rei zige rslande n het lezen terugkomen m e t verschrikkelijke gebe rgten waar lawin es razen zware bo ssen wo este rivieren ondoordringbare de aute urs gaan bij het onderdeel leesbevor jungles smoorhete wo es tij n en romm e le nde vulka dering uit van een ontwikkelingslijn kinde n en e n diepe oce an e n veel bladzijden moeten heb ren doorlopen op de basisschool een ontwik b e n voo r aanvulling e n en appendici dat zi e ik we l keling van emotioneel reageren naar interpre aanko me n het regis ter z al eindelo os zijn tatie en evaluatie p r 7 r dat betekent dat de kinde ren in d e jongste gro e hofman b e sluit zijn opsomming met de p en op gevarieerde wijze n vooral hun gevoe le ns die maan die komt do o r verhalen opgeroepen worden moet e n kunnen o nwaarschijnlijk veel in kinde rb oeken voor uiten in groep 4 en 5 komt daar een e erste argu aan h e t re izen naar de maan we rd ook al sn e l mentatie en waardering b ij in de hoogs te groepen geda cht in kinderboelen was m e n er ve el ee rder dan kunn en l eerlingen zeggen wat ze van een tek st vin dat m en er werk elijk een voet op zette en e r een d en en waaro m ze dat vinde n van der wouw dansje maakte ja de m aan m oe t wel in de 1992 p 333 bosatlas e n e r m oe t en afbee ldinge n in s taan die in de loop van die basisschooljaren worden lat e n zi en dat d e maan la ch en kan en boos kan kinderen zich tevens meer bewust van hun zijn of je vriend kan worden en dat j e er op kan keuzes voor boeken die gaat van onbewust zitten dat je er ee n schuitje aan kan ll attgen en dat naar het hanteren en kunnen noemen van cri je langs m a nestrale n naar de aarde af kunt zakke n teria van groep i tot en met 8 ontwikkelen zo naar je huis daar in dat huis staatje nog war zich gespreksvormen lees en lui s tervaardig b oe k soo rt groe p 4 groep 5 groe p 6 groep 7 g roep 8 totaal ficti e 1 44 155 185 2 4 2 271 997 non ficti e 6 24 9 32 39 ii o p oez ie 9 4 2 4 3 22 prentenboek 77 97 50 32 22 27 8 strip 4 6 8 5 8 31 overige r 1 2 to t aal 240 286 25 4 316 3 44 1 440 afbee lding 2 aantal opgenom en titels in wie dit lee s t 38 moer 1996 1 heid vaardigheid in het uitbeelden inzicht in geheim spanning gevaar ontdekkings de relatie tussen fantasie en werkelijkheid ver tochten detective haalkennis verwachtingspatronen belezen de manier waarop je het verhaal vertelt ver heid poetische groei inzicht in het stripver tellen schrijven media taalspe l haal de wereld van schrijver en tekenaar toe de helft van de thema s heeft een non fictio passing van verwerkingsvormen de wereld neel karakter en toch is de fictie bij elk thema van verhaal en boek oververtegenwo ordigd op de boekenlijst in wie dit leest worden in totaal 1440 titels van kinderboeken genoemd het aantal titels de teksten bij het onderdeel leesbevordering per leerjaar varieert van zo n 250 tot 50 zoals zijn meestal afkomstig uit bestaande kin der in afbeelding 2 te zien is literatuur maar soms ook speciaal voor de methode geschreven zoals het verhaal de reis boekenlijst verreweg het grootste aan koffer bij het thema ontdekkingsreizen in deel kinderboeken bijna zeventig procent in

groep 7 wie dit leest wordt gevormd door fictie op auteur van de reiskoffer is wim hofman en grote afstand gevolgd door de categorie prent hij heeft voor het verhaal de in zijn werk al tenboeken bijna twintig procent en non fic bekende figuren ansje vis en matje klop tie zeven procent poezie en strips zijn nau genomen ansje en matje ontvangen thuis welijks opgenomen in de boekenlijst terwijl achtereenvolgens een kookboek een voor ze wel ruimschoots aanwezig zijn in het denboek een atlas en een reiskoffer die koffer methodisch materiaal het relatief grote aan brengt hen naar een vreemde plek met dichte deel fictie in de methode blijft in elk jaar ver bossen en een bruine berg met sneeuw op de houdingsgewijs gelijk het aandeel prenten top maar ook naar dwergen en een gevaarlijk boeken neemt over de leerjaren duidelijk af monster om zich te redden wensten ze dat ze in groep 4 en 5 zijn ongeveer eenderde van de het woordenboek en de atlas bij zich hadden opgenomen kinderboeken prentenboeken in maar die liggen thuis de koffer brengt hen groep 8 is dat nog slechts zeven procent de gelukkig weer thuis en daar vragen ze zich af verdeling van non fictie over de leerjaren is wie hen al die spullen stuurde wat wisselender de leerlingen moeten na de helft van het de boekenlijst is bedoeld voor het vrije verhaal gelezen te hebben er een mening over lezen de titels zijn kort geannoteerd en er zijn geven de structuur in kaart brengen zelf een geen opdrachten aan verbonden de boeken einde schrijven en na het lezen van het gehele lijst sluit steeds aan bij een thema elk leerjaar verhaal het eigen einde met dat van de schrij heeft tien thema s elke thematische lijst is in ver vergelijken naar aanleiding van de open gedeeld in vier categorieen boeken voor vraag aan het einde van het verhaal kan er moeilijk lezenden voor de gemiddelde lezer eventueel gepraat worden over een antwoord voor de betere lezers en boeken die geschikt dat te vinden is in ander werk van hofinan zijn om voor te lezen functioneel geterd de ontwik m ethodisch materiaal de teksten keling die de auteurs bij de kinderen onder voor technisch en begrijpend lezen en voor scheiden namelijk die van kinderen die zich het verwerven van informatie zijn speciaal identificeren groep 4 en 5 naar kinderen die voor de methode door bekende schrijvers met afstand naar een tekst kunnen kijken en geschreven die teksten zijn afwisselend ver kritisch met tekst kunnen omgaan groep 6 7 halend en informatief en 8 loopt parallel met de ontwikkeling van de tien thema s zijn koepelthema s en ko de soorten teksten die steeds informatiever men dus elk jaar terug ze betreffen verschil worden lende genres en onderwerpen uit het dagelijks vanaf groep 5 leren kinderen met soorten leven van de kinderen uit de natuur aardrijks teksten en de termen daarvoor omgaan recla kunde en geschiedenis de thema s bieden me fabel sprookje en gedicht worden ze steeds vijf varianten zoals blijkt uit de volgen wegwijls gemaakt in de bibliotheek leren ze de twee reeksen wat de scso code inhoudt en hoe je zelf een 1996 1 moer 39 boek kunt opzoeken in de loop van de leer van de m e thode werden in t99i ingevoerd in jaren komen alle aspecten van een boek aan h et b as isond erwij s de orde van het schrijven tot het produceren kinderliteratuur is een vast onderdeel van de en verspreiden methode ten eerste in de geannoteerde boe vanaf groep 6 kunnen kinderen met ver kenlijsten achterin het deel voor elke jaar schi ll ende bronnen omgaan en teksten kri groep en ten tweede in het zogenaamde ti s ch lezen en leren ze omgaan met pl a tte s trooigoed fragmenten liedje

s en gedichten grond en folders gidsen het s paarboekje die in de lesstof zijn opgenomen in de hand tijdschriften en krant en op deze manier is er leiding wordt de opname van kinderliteratuur aandacht voor functionele g eletterdheid als volgt verantwoord voor groep 7 is er bijvoorbeeld het onder de opname van kinderliteratuur dient aldus werp teleteksten over de media televisie het fundamentele streven van het basisonderwijs om radio krant tijdschrift computer telefoon en van alle kinderen zelfstandige en functionele lezers satelliet de kinderen leren wat al deze teleteksten die in staat zijn op eigen wijze informatie teksten inhouden en leren de verhalen over te doen en die zoveel plezier hebben in het deze onderwerpen te onderscheiden er zijn lezen van boeken dat ze ernaar blijven grijpen dat informatieve teksten verhalende teksten en geldt eens te meer voor kinderen die moeite hebben meningsteksten ook moeten ze reageren met lezen en die bijvoorbeeld voor non fictie lezen ze op een gedicht over lezen van leendert krijgen daar alle kans toe als ook om te ontdekken wat fictie voor hun specifiek interesse te bieden heeft p 20 2 1 het ei van columbus van het strooigoed wordt gezegd dat het soms een toelichting op het onderwerp geeft de methode het ei van columbus bestaat uit s om s een persoonlijke ervaring weergeeft en vier deelmethode respectievelijk de wereld dat een gedicht of lied vaak een emotioneel rond voor sociale ontwikkeling en zee van verankering geeft bij de zakelijke kennis tijd voor geschiedenis in vogelvlucht voor daardoor kan de aangeboden kennis gemak biologie en land in zicht voor aardrijkskunde beklijven want onderzoek leert dat de wereld rond begint vanaf groep 1 de zon gecombineerd aanbod sne ller en ook overige drie deelmethode beginnen in groep langer sporen achterlaat in het geheugen 3 van het basisonderwijs de eerste jaargang boeksoort de wereld een zee van in vogelvlucht land in zicht totaal rond tijd fictie 2 32 iai 48 92 493 29 i non fictie 209 77 i66 i04 556 32 9 poezie 2 2 0 1 prentenboek 3 85 56 37 67 545 32 2 strip 4 5 t to q6 fotoboek 55 2 2 59 3 5 audiovis 9 4 li 24 1 4 overige r 2 3 0 2 totaal 895 26 7 255 275 169 2 52 9 is 8 is i 16 3 ioo afbeelding 3 aantal opgenomen titels in de deelmethode van het ei van columbus naar boeksoort 40 moer 1996 z voor kwantitatieve analyse van de geannoteerde appelmoesstraat is anders van joke van leeuwen teerde boeken zie afbeelding 3 is gebruik opgenomen hierin wordt het concept van gemaakt van alle delen van de methode die een nederlandse straat met de vrijwel iden begin 1 995 op de markt waren op dat tieke huizen overboord gezet nadat miep er is moment ontbraken nog de delen voor groep komen wonen du rven alle bewoners toe te 7 en 8 van de wereld rond geven aan hun onderdrukte verlangens naar bijvoorbeeld een griezel of nestjeshuis en in de hele methode zijn in totaal 16 9 2 boek maken ze van hun huizen de meest wonderlijk titels opgenomen iets meer dan de helft van ke bouwsels de titels is opgenomen in de deelmethode in groep 3 leren kinderen om met plaatsb e voor sociale ontwikkeling de wereld rond palende begrippen de plaats van een voorwerp 5 3 procent waarin voor toepassing smomen ten opzichte van een ander voorwerp aan te ten van het geleerde bij de zaakvakken geven joke van leeuwen heeft in deesje gezorgd wordt de vrijheidsgraden zijn daar p r r hierbij precies verwoord wat vele kin voor de kinderliteratuur heel wat groter en d eren intrige ert het gebruik van kinderliteratuur navenant zoals blijkt uit de aanta

ll en titels ook is er een kamer veel leesmateriaal beschikbaar ter ondersteuning is in een huis ning van de sociale ontwikkeling deze vorm is in een straat van wereldoriëntatie kan in de keuze van boeken in een plaats kenmerkend worden gecombineerd met is in een land intercultureel onderwijs het aantal onderwerpen in een werelddeel werpen en titels is omvangrijk en bedient alle is in de wereld jaren van de basisschool dus ook groepen 2 is op de aarde de verdeling over de overige drie methodes is in het zonnestelsel voor geschiedenis natuur en aardrijkskunde is in het heelal ongeveer gelijk rond is procent hoewel er bij natuuronderwijs in vergelijking in groep 6 is hofman op de boekenlijst vertekend met geschiedenis en aardrijkskunde genwoordigd met drie titels in het kader van veel non fictie op de boekenlijst staat is er de provincie zeeland wim het tweede boek meer fictie in de vorm van strooigoed opgevoerd wim en het vlot hierin trekt de hoofdnoemen dan bij geschiedenis en aardrijkskunde per se oon veel door de polders en langs het in het geheel is er hierdoor evenwicht over strand om de spanningen van thuis te ontgens hoewel non fictie op de boekenlijst de vluchten of om gewoon mooie dingen te overhand heeft is er bij elk thema ook fictie te gaan verzamelen en het leven aan de westerschelde een boek en de aardrijkskundeles in spireerden de hoofdpersoon in het vlot om met aardrijkskunde bij een vak als aard als huckleberry finn een vlot te bouwen en rijkkunde liggen de onderwerpen met elk weg te varen over een in dit geval denk leerjaar letterlijk verder van huis in groep 3 beeldige mississippi bevinden de kinderen zich in huis en op een fragment hieruit is opgenomen als school in groep 4 wordt de buurt het dorp en strooigoed in groep 8 bij het thema amerika de stad verkend in groep 5 en 6 reizen ze door nederland in groep 7 kent europa voor wim wil van huis weg het grote avontuur tegen geen grenzen en in groep 8 worden ze moet maar eerst wil hij nog even een blik op de wereldwijze wereldkaart werpen en hij loopt nog voordat de schoolbel is gegaan met kloppend hart de zesde de boeken bij die onderwerpen worden juist klas binnen daar wordt hij overvallen door de niet in het keurslijf van de methode gedwongen volgende vragen maar halen eerder de methode uit haar wat zoekt u hier eigen keurslijf zoals mag blijken uit het vol ik schrok dat was de stem van de meester van de gende voorbeeld voor groep 3 is het boek de zesde en het hoofd der school hij droeg een 1996 roemer 41 bruin pak met streepjes en een hoed en in zijn hand evenredige aandacht voor de levende en de had hij een bruine leren boekentas hij legde tas en niet levende natuur hoed op de lessenaar uit de zak van zijn bruine het gebruik van een realistische context door vest haalde hij met duim en wijsvinger een sleutel het dagelijks leven als uitgangspunt te nemen tje waarmee hij het slotje van zijn tas opende en informatie over te brengen via verhalen met ik zei dat ik de mississippi zocht hij antwoordde leeftijdgenoten als hoofdpersonen dat ik die pas in de zesde klas kreeg maar toch liep hij naar de hoek van de klas om het touw los te onderzoeksvaardigheden en de dagelijkse knopen waarmee je de landkaart naar beneden omgeving krijgen kansen via boeken waar kon takelen even later zakte de hele wereld voor mee de kinderen zelf thuis op eenvoudige het bord hij zag er vooral blauw uit dat waren de wijze aan de slag kunnen zoals de boeken van oceanen en zeeën het land was groen bruin en midas dekkers geel en de mississippi bleek een zwarte lijn te zijn

deze uitgangspunten kunnen worden geïllustreerd die zich door het groen en het bruin heen kronkelt aan de hand van het thema kleverij kelder en over spinnen in het openingsverhaal dit zei meneer de bont want zo heette het haal van tais teng ontdekken kees en carmen hoofd van onze school is de mississippi jonge een spin in een web en ze stellen hun tante man dan allerlei vragen over spinnen daarna wordt hij het touw weer vastgemaakt en tikte met den uitspraken van kinderen over verschillen een stok die op een biljartkeutje leek tegen de soorten webben aangehaald wordt een kaart en de hele wereld beefde ervan hij bewoog spin nader bekeken en gecategoriseerd maar daarna de stok naar boven de mississippi is een voordat ze dat doen zijn ze naar buiten rivier die hier onopringt zei hij hier bij het itaca geweest om zelf op zoek te gaan naar spinnen meer en dan loopt hij helemaal zo naar het zuiden en webb en met allerlei stroomversnellingen door prairies van de kinderen wordt verwacht dat ze na immense grasvlakten ruige bergachtige streken en de les webben en spinnen kunnen onder zware bossen zo naar de golf van mexico hier is scheiden en opzoeken en met verschillen dat daar is de rivier breed misschien wel een kilometer materialen en technieken een web kunnen meter of meer dat is niet zo breed als de wester maken zelf onderzoek doen de kinderen schelde want die is hier bij vliedingen wel vijf kilometer door spinnen in de klas te houden en te meter breed de mississippi is een lange rivier misschien is hij wel drieduizend kilometer lang zo dat het thema wordt afgesloten met het gedicht was de mississippi en waarom uitgerekend de spin sebastiaan van annie m g schmidt mississippi een versje van kees stip over de spin en een het stond in een boek zei ik fragment van gerard brands uit een krekelt voor dan is het goed zei hij de keizer onder de kop meer over spinnen w hofman het vlot p 154 de kinderliteratuur heeft hier volgens jose simons tot doel om onverwachte aspecten zo zetten een boek en de uitleg van meneer van het onderwerp te belichten bijvoorbeeld de bont de topografische verbeelding in gang beeld de gevoelens van de arme spin sebastiaan met jaren later de autobiografische roman het aan de gedichten en de verhalen in de vloet van wim hofman als resultaat zulke fragmenten bieden de leerlingen de mogelijkheden die hun ontstaan ten dele danken aanheid om eerst of emotioneel te verankeren de aardrijkskundigen zouden geïnteresseerd op dat simons 1992 p 155 onderwijs de wereld wel eens heel wat dichters het gedicht van kees stip biedt amusement bij de kinderen kunnen brengen en het fragment van gerard brands gaat in op een van de moeilijkste vragen die kinderen natuur de belangrijkste veranderingen kunnen stellen en kunnen spinnen denken in het natuuronderwijs die tevens verwerkt het schijnt ook voor te komen dat spinnen in de zijn in in vogelvlucht zijn onderste hoeken van hun web een takje ophangen kinderen zelf onderzoek laten doen in buurt dat doen ze vooral als het flink waait dan blijft en schoolomgeving het web tenminste rustiger hangen in engeland 42 moer 1996 1 werd eens een web ontdekt waaraan vlak boven de slotgrond een steeltje bunge lde toen de onderzoekers dat steeltje ook weer weghaalde vertrok de spin maar wat baat het om geen papoos meer te naar een andere plek gelijk had ze vind ik of zijn als we de onfortuinlijke sebastiaan de spinnen kunnen en denken weet ik niet maar prima inventieve anansi en de slimme charlotte als ideeënes hebben ze soms wel p 154 fic-

tieve spinnen bij de non fictie van het zaak spinnen vol ideeën zijn anansi en charlotte vakkenonderwijs moeten missen kinderen hun verhalen staan op de boekenlijst anansi op de basisschool zijn al gauw geen papoea's van noni lichtveld en charlotte's web van e b meer die tussen science fiction en non fictie geen white beide boeken gaan over spinnen met onderscheid weten aan te brengen anders dan sterke karakters op beslis sende momenten de papoea's lijken leerlingen in het algemeen de anansi vertellingen werd en in de zeventien en achttiende eeuw door de slaven uit m en van schriftgebruik al zijn daa rover geen west afrika naar het caraïbisch gebied onderzoekgegevens bekend maar ook als dat gebracht onder moeilijke omstandigheden wel het geval is kan het daar niet bij blijven boden ze een uitlaatklep en de mogelijkheid willen de kinderen het meer of minder fictie op bedekte wijze kritiek te leveren op de nekarakter van bijvoorbeeld de column of overheersers anansi is het enige die rda t een de historische rubriek van blokker in de volksdraad kan spinnen en langs diezelfde draad krant late r met een kunnen herkennen we eromhoog kan klimmen zo vormt hij een tegen die achtergrond is het minder gelukverbinding tussen god en de mensen zijn kig wanne er in leesmethoden nage noeg uitgedrag is echter al even uitermate aards als dat sluitend gewerkt wordt met fictionele teksten van r einaart de vos hij heeft gedurig last van het is immers nog maar de vraag of de eenzijdig hongerbuik drinkt graag een biertje en weet dige fictionalisering van het leesonderwijs de als mees ter in het liegen en bedriegen de vorming van het wereldbeeld van de leerling machtigen steeds weer en hak te zetten zijn gen wel ten goede komt nu juist het zaakvak adagium is wie niet sterk is moet slim zijn kenonderwijs kapstukken aanreikt om greep in charlotte's web wil de vader van het meisje te krijgen op de wereld en de zelfde greepferen een pasgeboren biggetje om zeep help en weer voorwaarde is om de fictionalisering van omdat het geen levenskansen zou hebben de wereld op waarde te kunnen schatten fern krijgt het van haar vader gedaan dat het een siamese tweeling van leesonderwijs en blijft leven en zij verzorgt het biggetje wilbur zaakvakke onderwijs van fictie en non fictie haar volgende succes is dat wilbur niet naar zou dan ook ideaal zijn als leerlingen er dan de veemarkt hoeft maar terechtkomt op de dankzij dit onderwijs in slagen de papoea in boerderij van een vriendelijke oom daar leidt hen af te leggen en mogen wij ze vervolgens hij terzijde van een mesthoop een heerlijk de lotgevallen en van de onfortuinlijke sebastien even dat opnieuw bedreigd wordt door het aan de inventieve anansi of de slimme nadere nd kerstfeest zelfs het liefste varken charlotte als de fictieve spinnen bij het wacht het lot van ham en gerookt spek ook non fictie web van het zaakvakkenonderfern kan geen list meer verzinnen op dat wij niet onthouden moment komt charlotte het verhaal binnen ze is een vindingrijke spin met de gave van literatuur het woord in haar web weeft ze wonderen in blokletters zoals wat een varken geweldige binder l der jonge leser erg ebis einer en stralend de mensen denken dat hun een natuurlijke ontwikkeling oder soziale und teken is geschied want ze geloven bijna alles nationale prougen in jeugdliteratuur wat ze geschreven zien staan wilbur wordt scliung international weinheim 1970 beroemd wint een prijs op de jaarmarkt en blokker wij zijn allemaal papoea's in

van gerookt spek kan geen sprake meer zijn p mooren en h verdaasdonk red kin-
deren want een gelauwerd varken eet je niet op e n non fi ctie t ilburg zwijzen 19
8 9 heerze m zin en tege nzin no n fictie voo r kinde re n met leesmoelijkh ede n
doctoraalscriptie lite 1996 1 moer 43 ratuurso c iologie tilburg katholieke univer
annie beullens siteit bra bant 19 8 8 helms a de topografische verb eelding de in-
vloed van kinderliter a tuur op de kaa r tva ar digheid van basi ssc hoo ll eerlingen
in h van de boekenjuf of lierop d ebrauwe r p mo o ren p quelle h verschuren red
zo goed als klass iek den boekenmeester haag nblc x99 5 hofman w naar een bosa
tlas van de j e ugdlite leesbevordering op de ratuur in h van li erop debrauwe r p
moo ren p que ll e h ve rsc huren re d zo goed basisschoo l als klass i ek d e n ha
ag nblc 1 995 sim o ns j elfjes en herfstwande lin ge n ond e r zo ek en boei ende t
e ks t en in he t natuuronder wij s d e wa ard e e n de bep e rking van ond er zoek-
end l eren bij natuuron d e rwij s in h van l ezen i s volgens ch a mbe rs 1 995 e rva
ren dat l ie rop debrauwer p mo oren p quell e wo o rden nie t alleen ve rwijzen n
a ar h et woo rden h ve rsc huren red de ku nst va n het lezen b oe k maar dat ze
een zek e re to ve rkracht b ez itten den haa g nblc 1 994 di e men se n laat pra t
en dinge n la at ge b e ure n en van de wouw j le sb evordering in th a al ideeën
aanreikt waarva n je nog noo it geh o ord h e bt bers e a re d taaldida ctie k a an
de ba s is gro lezen is ervaren d a t woo rde n je kunnen amuseren ningen wolters
noordhoff 1992 bazig b edro efd ofgelukkig m a k en je krac ht en e n er g ie kunn
en geven alleen je m oe t we te n h oe de magie werkt e n daa rbij sp el en leraren
o uders en andere ervare n lezers ee n g rote rol in d e bijdrage va n a nn ie beul-
lens t ij de ns de hsn conferentie we rd iets van die magi e van lite ratuur zicht-
baar zeer ge inspireerd e n in spirerend la s zij h e t verhaal van d e b oe ke njuf
voo r in haar bijdrage aan dit themanummer is getrac ht i e ts va n haar ve r telwi-
jze te bewaren anni e beullens optee rt voor ee n nieuwe wijze van omgaan met je
ug dlit eratuur di e leespl ezi er en h et gevoe l va n ik kan h e t op de eers t e
plaats ze t vra ge n a ls wat is l eze n eigenlijk wann eer lees t i e mand en hoe wor-
den kind ere n lezers h o ud en haar nu al m eer dan acht jaar inten s bezig het
eers t e ged ee lte van dit artikel sch etst he t ont s taan van de functie van b
oekenjuf e n de context wa a rin gewerkt wordt leesbe vorde ring in de prak tijk
wordt in twee delen opgesplitst kleut ers e n g roep 3 4 e n vervolgen s lees-
bevordering in groep 5 6 7 en 8 wat doet een boekenjuf toen ik in 1982 jannie daa-
nen een neder landse bibliothecaris hoorde vertellen hoe zij werkte met kinderen
en boeken in klasver band dacht ik dat zou ik ooit ook willen 44 moe r 1996 1